

PRIZMA
CENTAR ZA POSLOVNU INTELIGENCIJU

Improve river LIFE

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije

Prizma CPI

Lipanj 2025.

Sufinancira
Europska unija

FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I
ENERGETSKU UČINKOVITOST

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite okoliša
i zelene tranzicije

Odricanje od odgovornosti (EU)

Financira Europska unija. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili CINEA. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Odricanje od odgovornosti (FZOEU)

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Ciljevi istraživanja i metodologija

Ciljevi istraživanja i metodologija

■ Ciljevi istraživanja – stjecanje uvida u sljedeće:

Stavove javnosti i lokalnog stanovništva prema umjetnim pregradama na vodotocima i poznavanje riječnih tokova

Poznavanje mekousne pastrve (*Salmo obtusirostris*), ugrožene i endemske vrste pastrve koja je u EU prisutna isključivo u Hrvatskoj

Tematiku vezanu uz bioraznolikost i Natura 2000 područja

■ Osnovne informacije o istraživačkom projektu:

Metodologija	• Kvantitativno istraživanje • Online panel (CAWI – Computer-Assisted-Web-Interviewing)
Uzorak	• Nacionalno reprezentativni uzorak građana RH, u dobi 18+ godina, n = 1.008 • Reprezentativni uzorak građana Splitsko-dalmatinske županije, n = 302 • <i>Uzorci su reprezentativni prema sljedećim parametrima: spol, dob, obrazovanje, regija i veličina naselja</i>
Period prikupljanja podataka	• 21.05 do 14.06.2025.

- **Visoka svijest o bioraznolikosti, ali ograničeno funkcionalno znanje**
 - 97% građana RH čulo za pojam bioraznolikosti, ali tek 58% ga zna objasniti.
 - Percepcija ozbiljnosti smanjenja i mogućeg izumiranja vrsta, staništa i ekosustava jača što je promatrano okruženje šire—problem se najmanje prepoznaje na lokalnoj razini (57%), a najviše na globalnoj (89%).
 - Svi odabrani okolišni problemi smatraju se važnima, no posebno se ističu onečišćenje tla, zraka i vode, izumiranje biljnih i životinjskih vrsta te gubitak staništa. Na nacionalnoj razini dodatno se naglašava korištenje bioloških resursa, dok se na razini županije izdvajaju klimatske promjene i ekstremne vremenske prilike.
- **Niska razina informiranosti o mreži Natura 2000**
 - 47% građana RH je čulo za mrežu, ali samo 11% zna o čemu se radi.
 - Zaštićena područja se prepoznaju kao važna. Kada je u pitanju interakcija gospodarskog rasta i potencijalnog negativnog utjecaja na zaštićena područja građani su podijeljeni između dva stajališta – jedni smatraju da je negativan utjecaj gospodarskog razvoja prihvatljiv ako se nastala šteta u potpunosti nadoknadi (51%), dok drugi vjeruju da takve aktivnosti treba zabraniti jer su zaštićena područja od najveće važnosti (43%).
- **Jasna svijest o pojmu endem i relativno ograničeno poznavanje mekousne pastrve**
 - 82% zna što su endemi; 63% navodi i neku endemsku vrstu na području RH – najčešće navode velebitsku degeniju i čovječju ribicu.
 - 54% je čulo za mekousnu pastrvu, ali tek 18% zna gdje obitava. Većina (71%) razlikuje mekousnu od kalifornijske pastrve.
- **Niska razina svjesnosti i angažmana vezano uz umjetne prepreke na vodotocima**
 - 75% građana nije primijetilo umjetne prepreke u okolini. 46% ne može procijeniti broj prepreka u RH.
 - 76% podržava uklanjanje prepreka samo ako je nužno za zaštitu vrsta (dodatnih 14% smatra da bi ih uvijek trebalo uklanjati).
 - Niska svijest o alatima za participaciju (npr. Barrier Tracker) - samo 9% poznaje aplikaciju, a 38% iskazuje potencijalnu spremnost za korištenje.

Preporuke

Ciljano komunicirati važnost i funkciju Natura 2000 mreže.

Povećati vidljivost mekousne pastrve kroz edukativne i lokalne kampanje.

Osnažiti javnu svijest i sudjelovanje u praćenju umjetnih prepreka na vodotocima.

Uvesti lokalno usmjerene informacijske kampanje radi veće angažiranosti.

Iskoristiti pozitivne stavove o zaštiti prirode za potporu budućim projektima.

Struktura uzorka

Struktura uzorka

PRIZMA
CENTAR ZA POSLOVNU INTELIGENCIJU

		RH UKUPNO	
		n	col%
Ukupno		1008	100%
Spol	Muški	495	47%
	Ženski	513	53%
Dob	18 do 24 godina	57	7%
	25 do 34 godine	173	15%
	35 do 44 godine	209	17%
	45 do 54 godine	211	18%
	55 do 64 godina	213	19%
	Više od 64 godine	145	24%
Obrazovanje	Niže i srednje	551	68%
	Više i visoko	457	32%
Odabrane djelatnosti (zaposleni oni osobno ili članovi obitelji)	Poljoprivreda	60	7%
	Šumarstvo	24	2%
	Ribarstvo i ribnjačarstvo	10	2%
	Institucije koje se bave zaštitom prirode	10	1%
	Turizam	139	14%
	Nijedno od navedenog	765	74%
Statističke regije 2. razine (NUTS 2)	Grad Zagreb	219	20%
	Sjeverna Hrvatska	170	21%
	Panonska Hrvatska	289	26%
	Jadranska Hrvatska	330	34%
Veličina naselja	Do 2.000 stanovnika	195	31%
	2.001 do 4.000 stanovnika	67	9%
	4.001 do 10.000 stanovnika	99	9%
	10.001 do 40.000 stanovnika	188	14%
	40.001 do 100.000 stanovnika	140	11%
	Više od 100.000 stanovnika	319	26%

		Splitsko-dalmatinska županija	
		n	col%
Ukupno		302	100%
Spol	Muški	148	48%
	Ženski	154	52%
Dob	18 do 24 godina	27	9%
	25 do 34 godine	46	14%
	35 do 44 godine	62	17%
	45 do 54 godine	76	20%
	55 do 64 godina	47	15%
	Više od 64 godine	44	25%
Obrazovanje	Niže i srednje	161	64%
	Više i visoko	141	36%
Odabrane djelatnosti (zaposleni oni osobno ili članovi obitelji)	Poljoprivreda	13	6%
	Šumarstvo	4	2%
	Ribarstvo i ribnjačarstvo	5	2%
	Institucije koje se bave zaštitom prirode	2	0%
	Turizam	87	28%
	Nijedno od navedenog	191	62%
Splitsko- dalmatinska županija	Split	203	47%
	Priobalje	58	29%
	Zagora	24	15%
	Otoci	17	10%
Veličina naselja	Do 2.000 stanovnika	46	27%
	2.001 do 4.000 stanovnika	16	8%
	4.001 do 10.000 stanovnika	19	9%
	10.001 do 40.000 stanovnika	32	13%
	40.001 do 100.000 stanovnika	0	0%
	Više od 100.000 stanovnika	189	43%

Pregled rezultata istraživanja

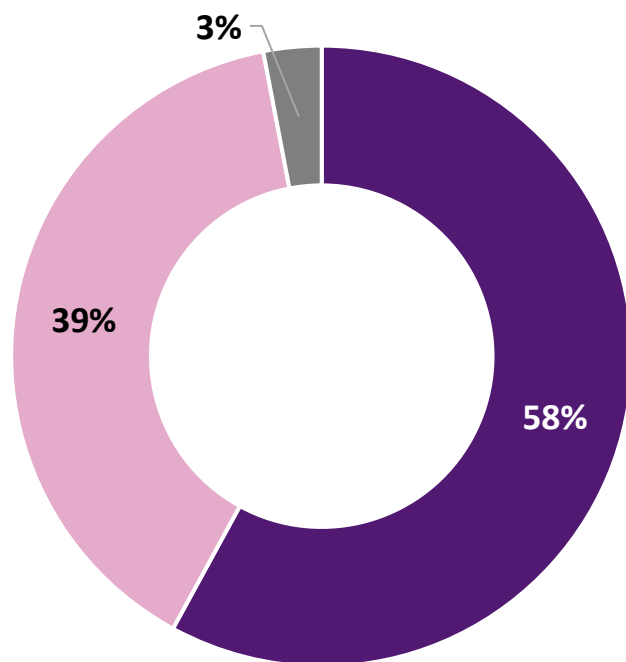
U pregledu rezultata koji slijedi, paralelno su prikazani rezultati za RH Ukupno (nacionalno reprezentativni uzorak) i za Splitsko-dalmatinsku županiju (reprezentativni uzorak za županiju).

Većina građana upoznata je s pojmom bioraznolikosti.

Na razini RH, čak 97% građana čulo je za taj pojam, a 58% njih ga zna i objasniti. U Splitsko-dalmatinskoj županiji, za pojam je čulo 94% građana, pri čemu ga 65% razumije i može definirati.

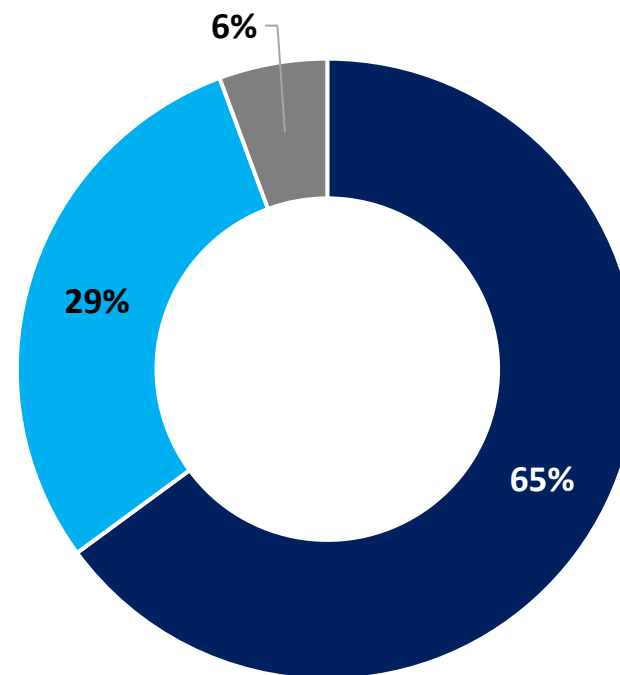
Upoznatost s pojmom biološka raznolikost ili bioraznolikost (u %)

RH UKUPNO

■ Čuli su i znaju što je ■ Čuli su, ali ne znaju što je ■ Nisu čuli, ne znaju što je

Splitsko-dalmatinska županija

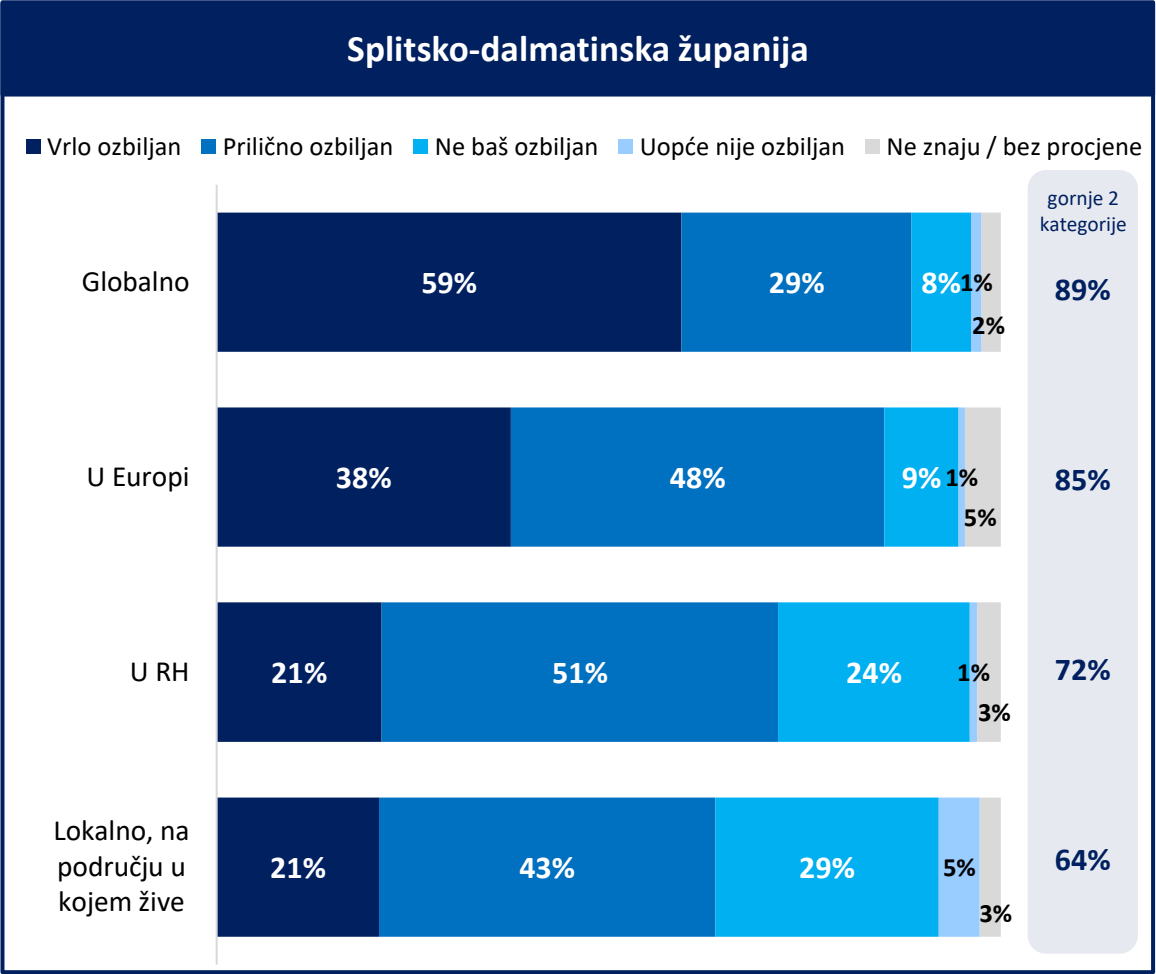
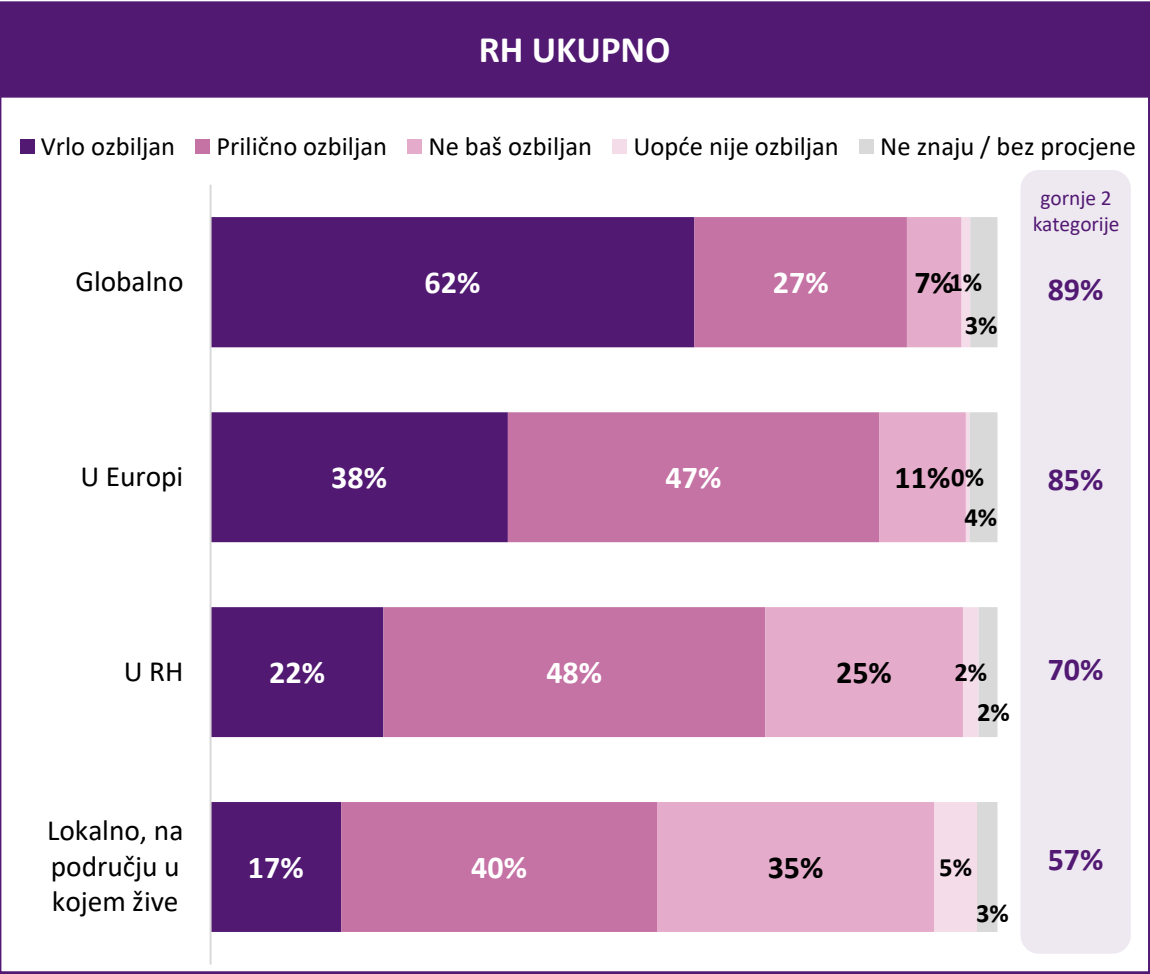
■ Čuli su i znaju što je ■ Čuli su, ali ne znaju što je ■ Nisu čuli, ne znaju što je

Q1 Jeste li upoznati s pojmom biološka raznolikost ili bioraznolikost?

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Što je promatrano okruženje šire, to više građana percipira smanjenje i moguće izumiranje vrsta, staništa i ekosustava kao ozbiljan problem—najmanje na lokalnoj razini, a najviše globalno.

Percepcija problema mogućeg izumiranja vrsta i gubitka staništa u odabranim okruženjima (u %; sortirano prema sumi u gornje-2-kategorije)

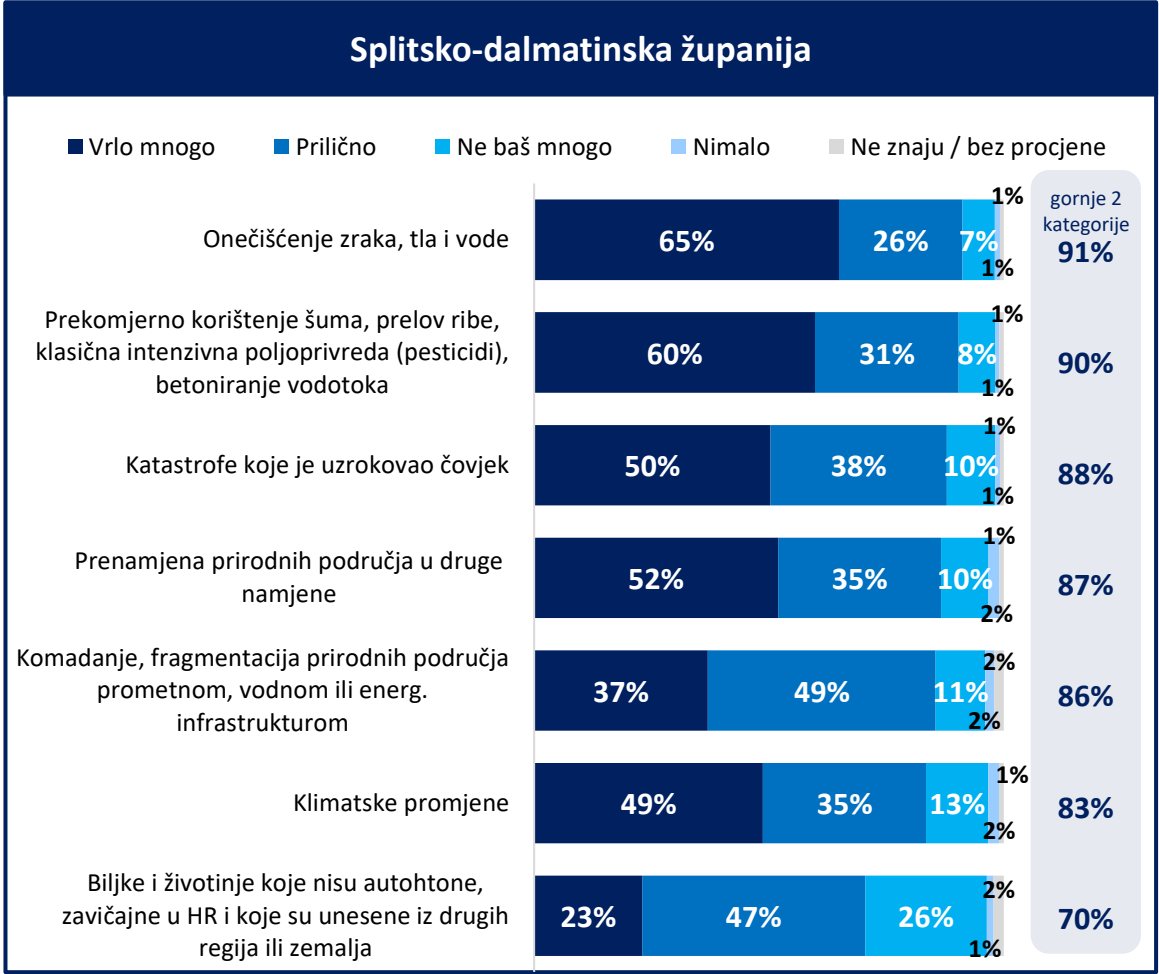
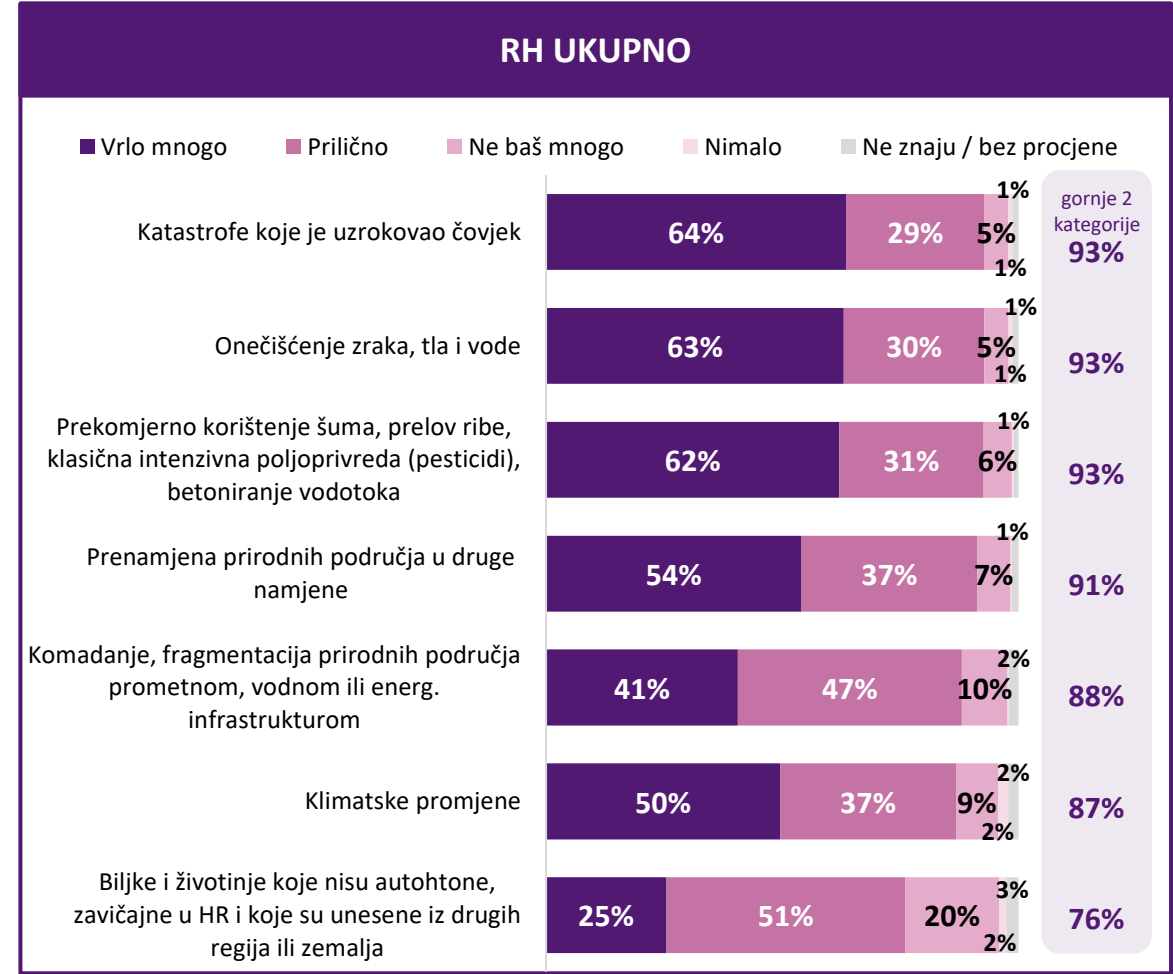

Q2 *Biološka raznolikost* pojam je koji označava svu raznolikost živog svijeta na Zemlji. Prema Vašem mišljenju, koliko je ozbiljan problem smanjenja i mogućeg izumiranja životinjskih i biljnih vrsta, prirodnih staništa i ekosustava u svakom od sljedećih okruženja? / Skala: 1 = uopće nije ozbiljan do 4 = vrlo ozbiljan. Gornje-2-kategorije = zbroj ocjena u kategorijama prilično ozbiljan + vrlo ozbiljan.

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Svi odabrani aspekti percipirani su kao relativno podjednako (i prilično) ugrožavajući za bioraznolikost. Međutim, utjecaj neautohtonih ili uvezenih biljaka i životinja procijenjen je kao nešto manje ugrožavajući u usporedbi s ostalima.

Percipirana mjera u kojoj odabrani aspekti ugrožavaju bioraznolikost (u %; sortirano prema sumi u gornje-2-kategorije)

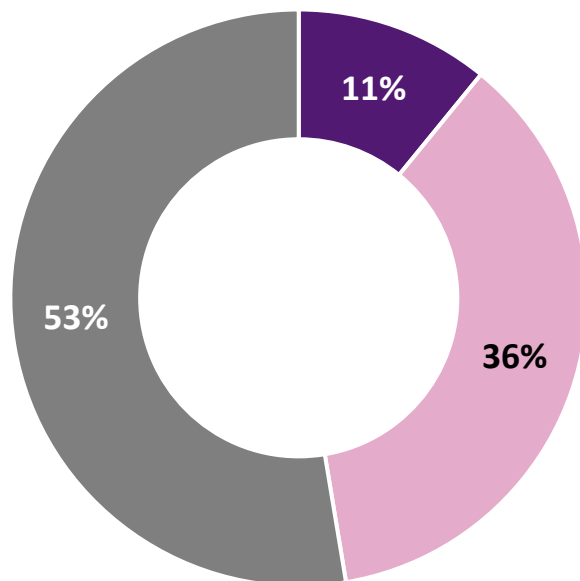

Q3 Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri svako od sljedećeg ugrožava bioraznolikost?
Skala: 1 = nimalo do 4 = vrlo mnogo. Gornje-2-kategorije = zbroj ocjena u kategorijama prilično + vrlo mnogo.
Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

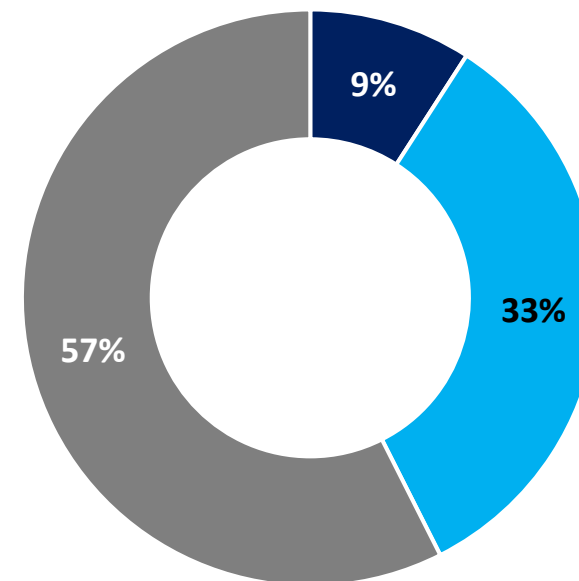
Za ekološku mrežu Natura 2000 čulo je 47% građana RH i 43% građana Splitsko-dalmatinske županije. Međutim, udio onih koji ujedno razumiju o čemu se radi je relativno nizak – svega 11% na razini RH i 9% na razini županije.

Svijest o ekološkoj mreži Natura 2000 (u %)

RH UKUPNO

Splitsko-dalmatinska županija

■ Čuli su za nju i znaju što je ■ Čuli su za nju, ali ne znaju što je ■ Nisu čuli za nju

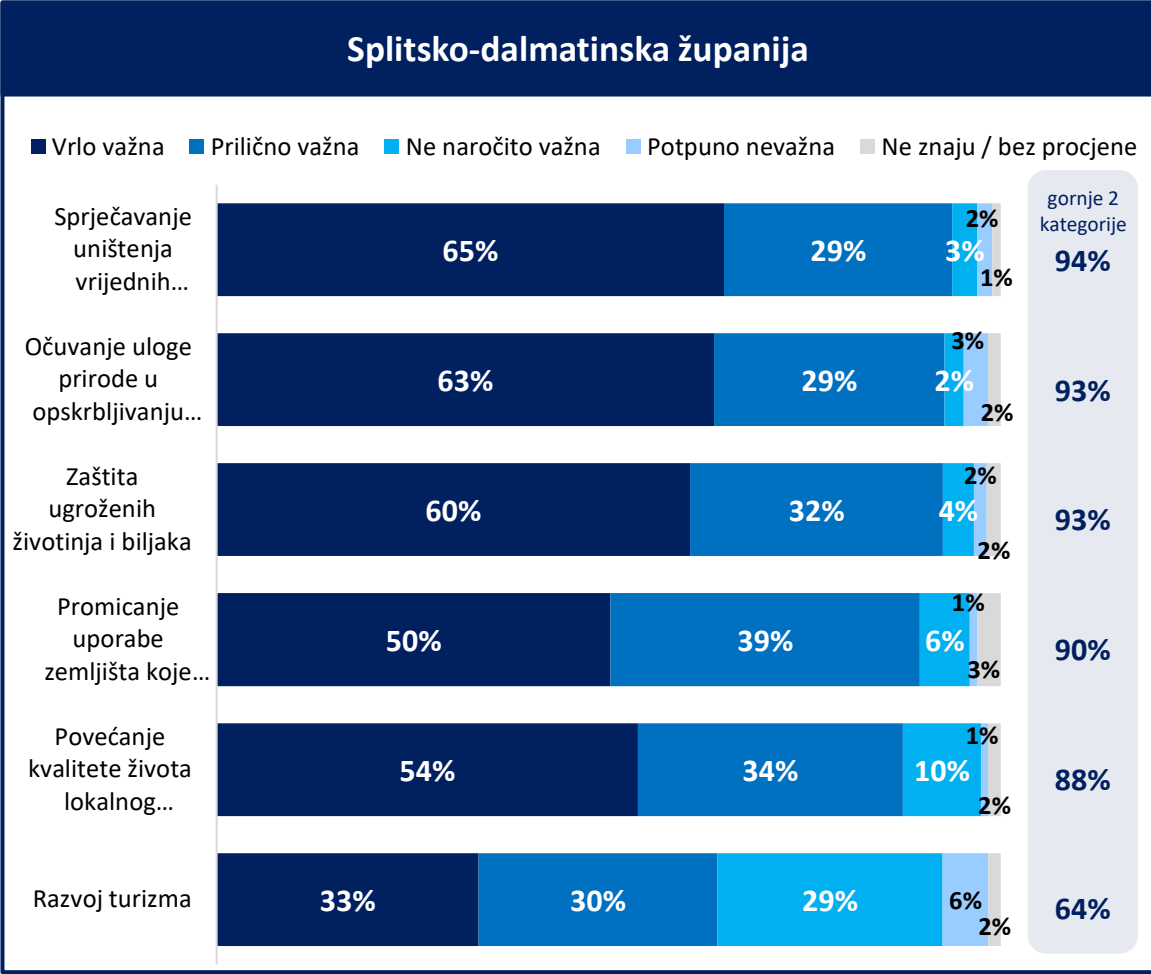
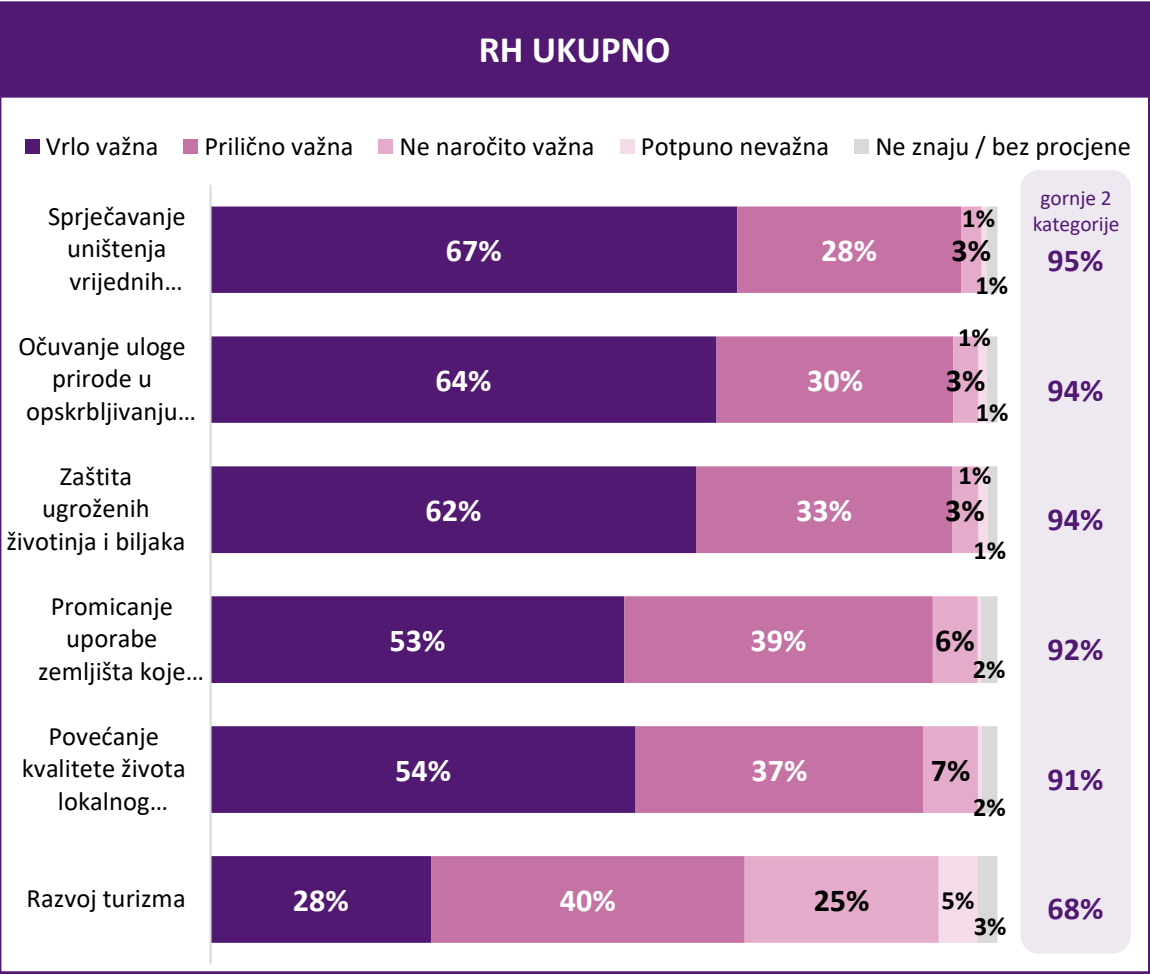
■ Čuli su za nju i znaju što je ■ Čuli su za nju, ali ne znaju što je ■ Nisu čuli za nju

Q4 Jeste li čuli za ekološku mrežu Natura 2000?

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Zaštićena prirodna područja percipirana su kao podjednako (i prilično) važna za sve odabrane aspekte. Jedini aspekt za koji je percipirana niža važnost zaštićenih područja u odnosu na ostale aspekte je razvoj turizma.

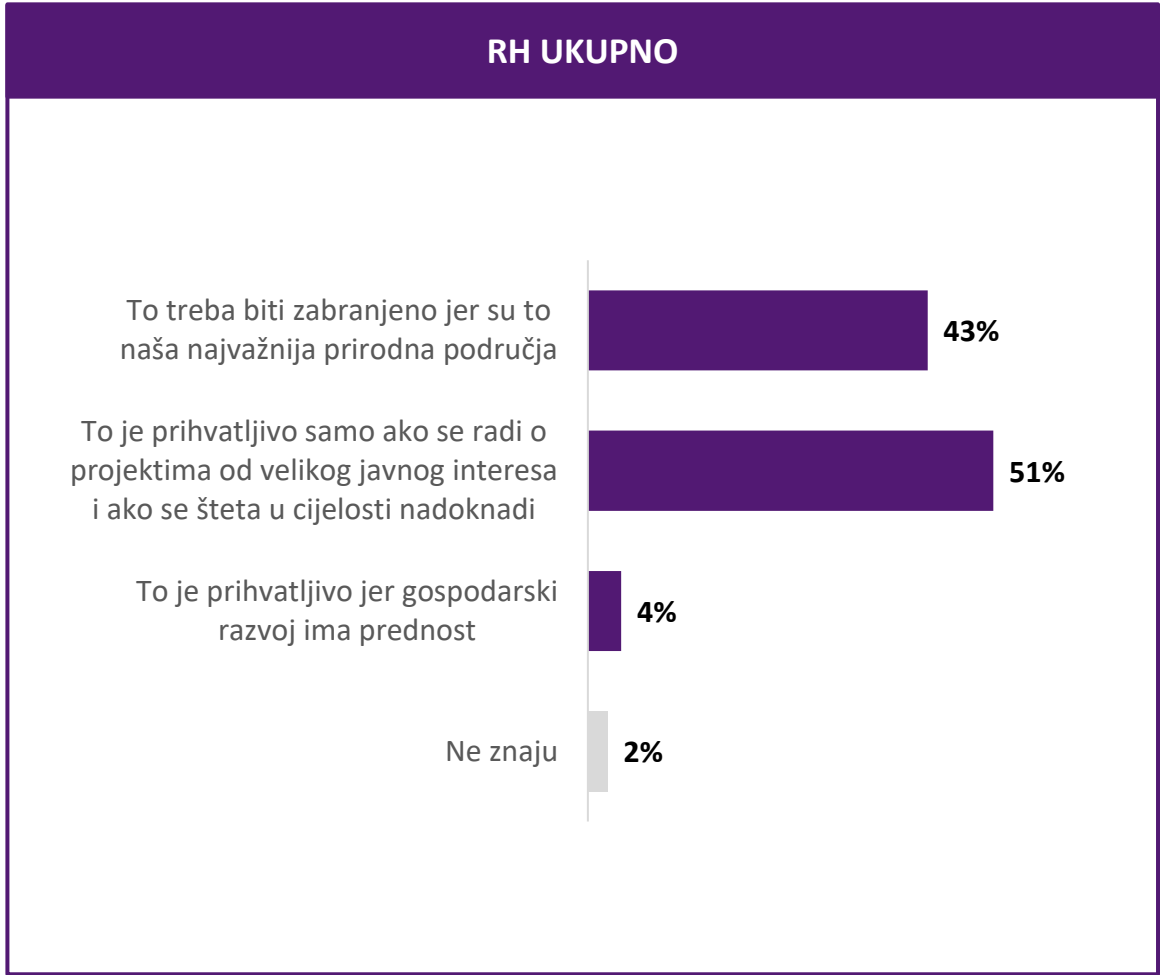
Percipirana važnost zaštićenih prirodnih područja za sljedeće aspekte (u %; sortirano prema sumi u gornje-2-kategorije)

Q5 Ekološka mreža Natura 2000 je mreža područja posvećenih očuvanju ugroženih vrsta i staništa. Radi se o više od 27.000 zaštićenih prirodnih područja diljem EU od čega više od 780 u Hrvatskoj. Koliko smatrate da su takva zaštićena prirodna područja važna za sljedeće? / Skala: 1 = potpuno nevažna do 4 = vrlo važna. Gornje-2-kategorije = zbroj ocjena u kategorijama prilično važna + vrlo važna.
Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Na obje promatrane razine, građani su podijeljeni između dva stajališta – jedni smatraju da je negativan utjecaj gospodarskog razvoja prihvatljiv ako se nastala šteta u potpunosti nadoknadi, dok drugi vjeruju da takve aktivnosti treba zabraniti jer su zaštićena područja od najveće važnosti.

Stavovi o utjecaju gospodarskog razvoja na zaštićena prirodna područja (u %)

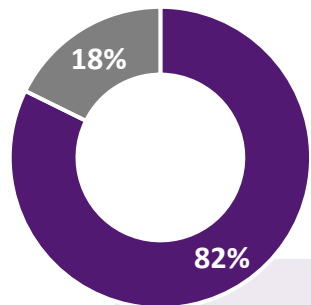
Q6 Katkad gospodarski razvoj rezultira oštećenjem ili uništavanjem prirode u zaštićenim područjima kao što su područja uvrštena u mrežu Natura 2000. Koja je od sljedećih izjava najbliža Vašem mišljenju?

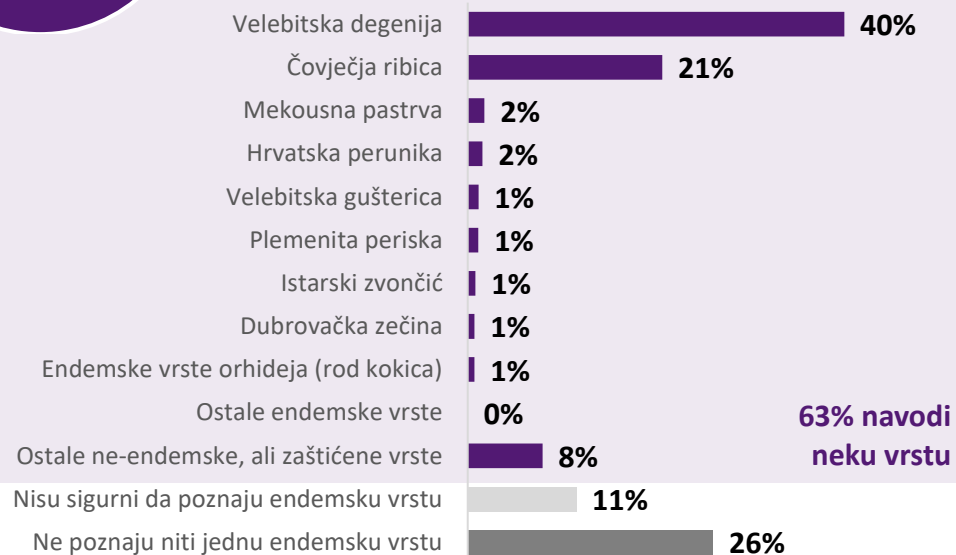
Visoka razina upoznatosti s pojmom endema, i na razini RH (82%) i na razini županije (89%).
Najčešće navođene endemske vrste koje žive u RH su velebitska degenija, te čovječja ribica.

Upoznatost s pojmom endema i edemi koje poznaju (u %)

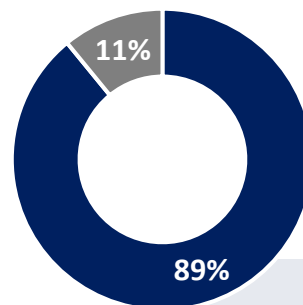
RH UKUPNO

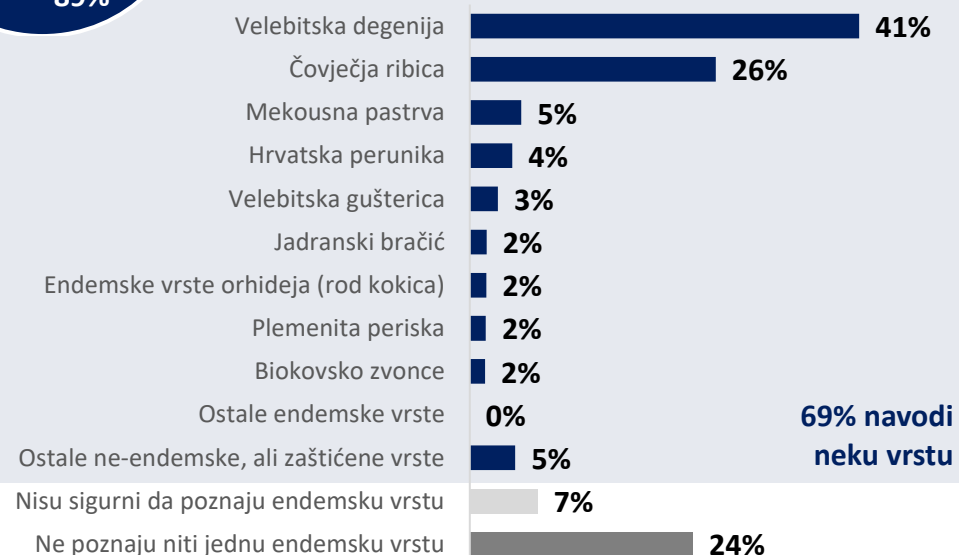
- Upoznati s pojmom endem
- Nisu upoznati s pojmom endem

Splitsko-dalmatinska županija

- Upoznati s pojmom endem
- Nisu upoznati s pojmom endem

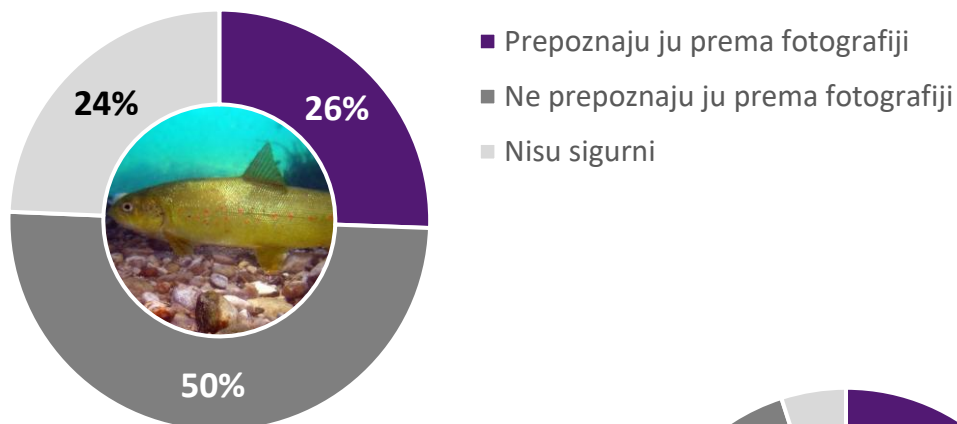
Q7 Jeste li upoznati s pojmom endem? / **Q8** Endem je vrsta koja se pojavljuje na vrlo ograničenom geografskom području, na primjer na otoku, na planinskom vrhu, u određenoj rijeci. Poznajete li neke endeme koje žive u RH? + **Q9** Koje endeme poznajete? Na pitanje Q8+Q9 bilo je moguće dati više od jednog odgovora, pa suma % u tom grafičkom prikazu može biti >100%.

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

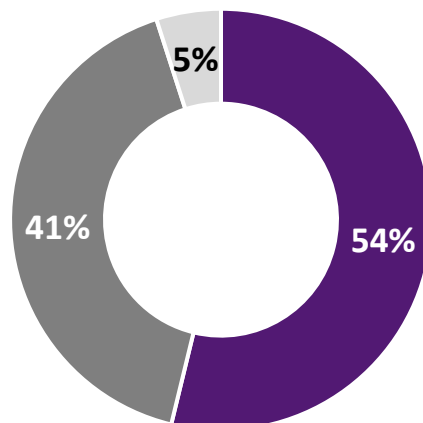
Na temelju fotografije, mekousnu pastrvu prepoznaje 26% građana RH i 31% građana Splitsko-dalmatinske županije. Osim toga, svijest o ovoj vrsti prisutna je kod 54% građana na razini RH i 64% na razini županije.

Mekousna pastrva: Prepoznavanje na temelju fotografije i svijest o vrsti (u %)

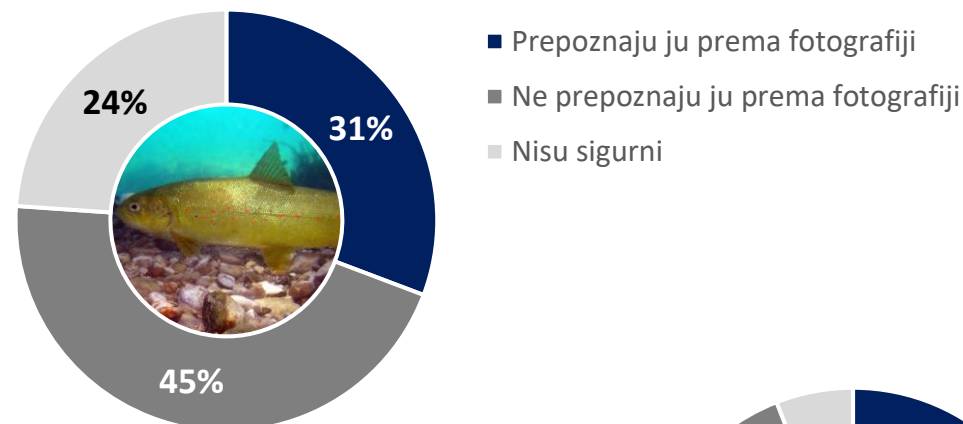
RH UKUPNO

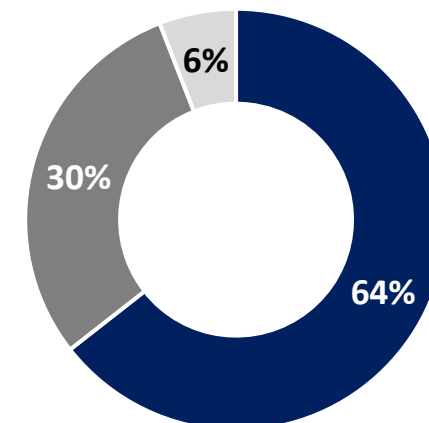
- Čuli su za nju
- Nisu čuli za nju
- Nisu sigurni

Splitsko-dalmatinska županija

- Čuli su za nju
- Nisu čuli za nju
- Nisu sigurni

Q10 Možete li prepoznati o kojoj se vrsti radi na ovoj fotografiji? / **Q11** Na fotografiji je mekousna (pastrva) – endemska vrsta poznata po karakterističnoj mekoj gornjoj usni, po čemu je i dobila ime. Ugrožena je zbog uvođenja invazivnih ribljih vrsta, kao i zbog ljudskih aktivnosti koje mijenjaju njena prirodna staništa. Jeste li čuli za nju?

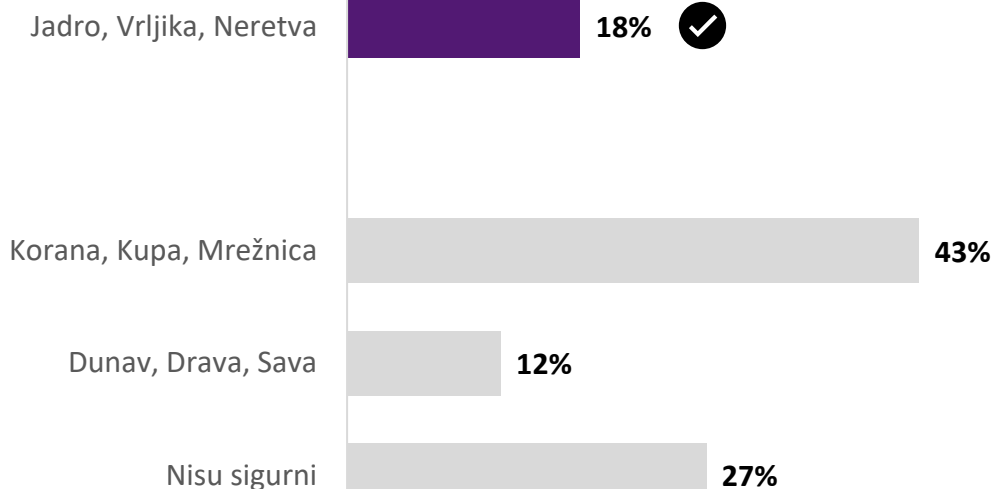
Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

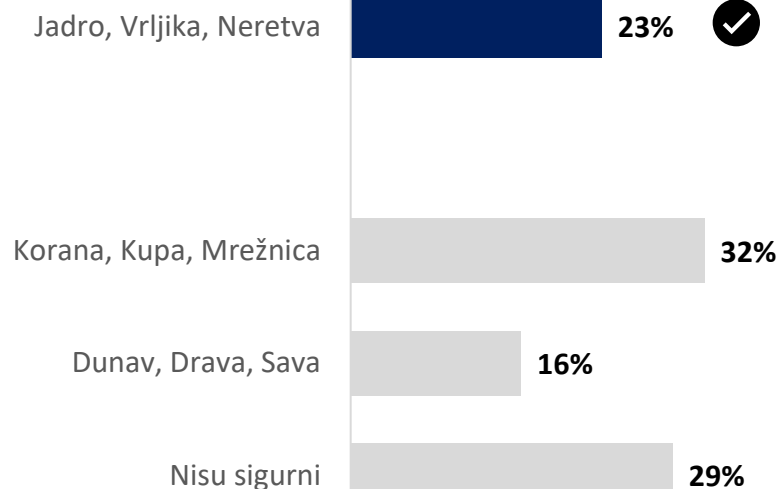
Manji dio građana upoznat je sa staništima mekousne pastrve – samo 18% građana RH i 23% građana Splitsko-dalmatinske županije dalo je točan odgovor.

Poznavanje rijeka u kojima obitava mekousna pastrva (u %)

RH UKUPNO

Splitsko-dalmatinska županija

Q12 Znete li u kojim rijekama možemo naći ovu vrstu?

Točan odgovor: Jadro, Vrljika, Neretva

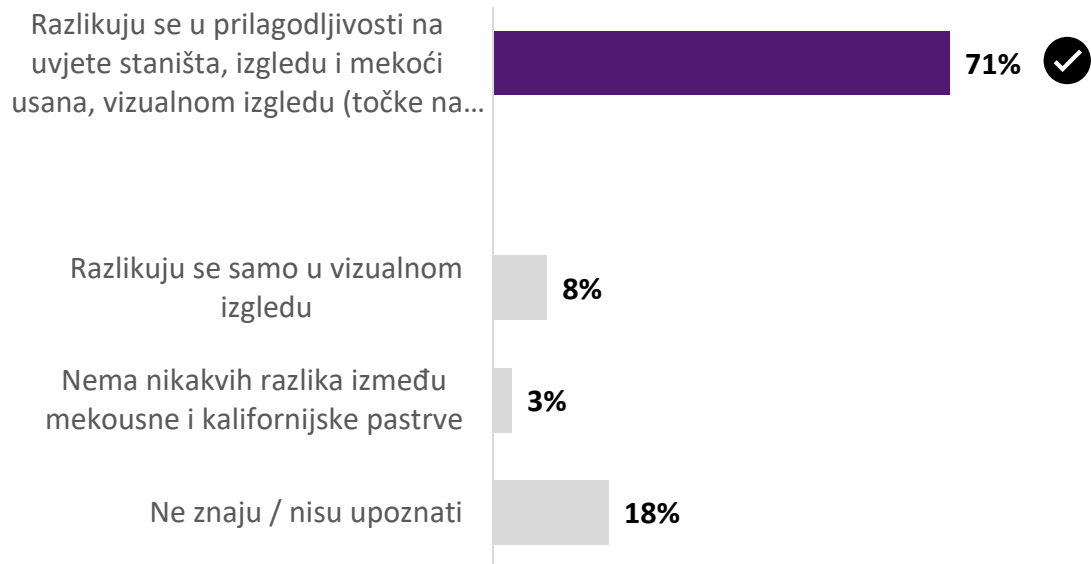
Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

S druge strane, većina građana prepoznaje točne razlike između mekousne i kalifornijske pastrve – 71% na razini RH i 68% na razini Splitsko-dalmatinske županije.

Percipirane razlike mekousne i kalifornijske pastrve (u %)

RH UKUPNO

Splitsko-dalmatinska županija

Q13 Kada uspoređujemo endemsku vrstu mekousne i kalifornijske pastrve koja od sljedećih tvrdnji je prema Vama točna? staništa, izgledu i mekoći usana, vizualnom izgledu – obliku i rasporedu točaka na tijelu itd.

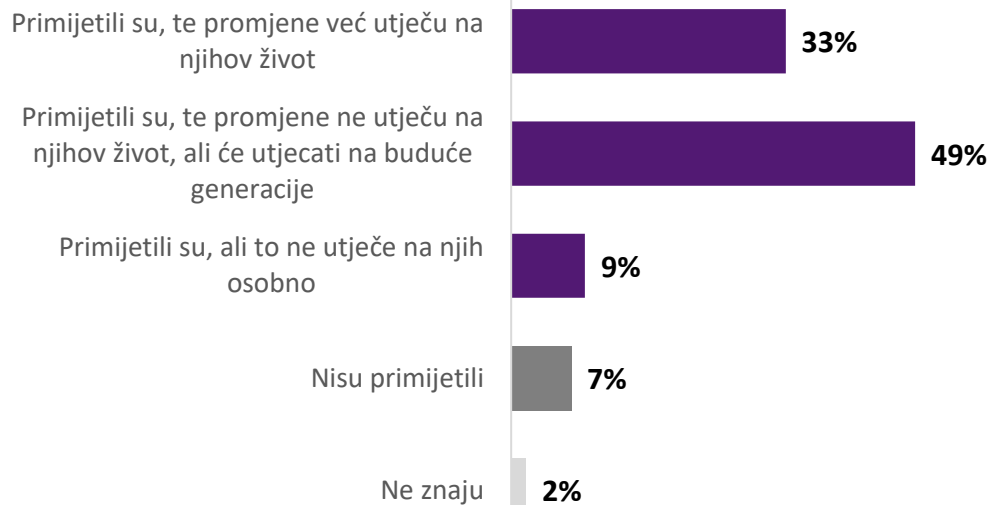
Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

✓ Točan odgovor: Razlikuju se u brojnim aspektima – prilagodljivost na uvjete

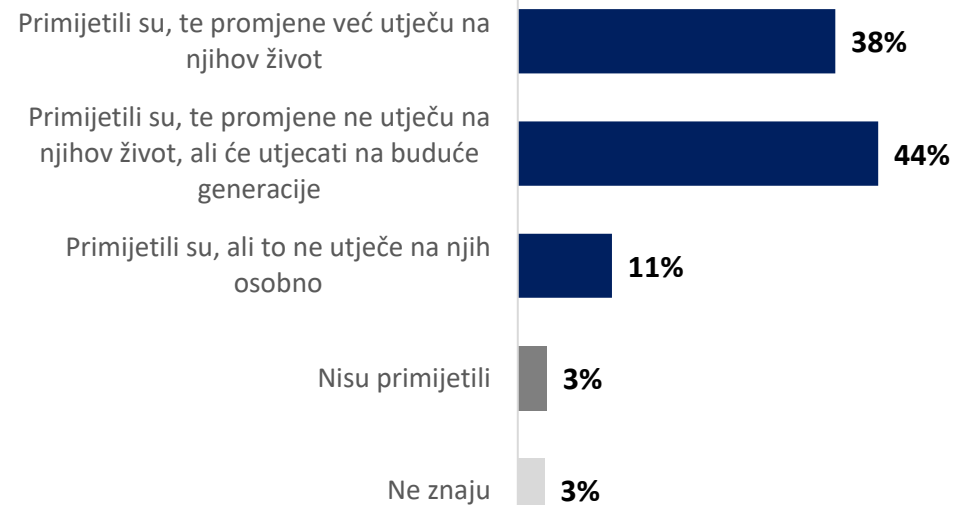
Većina građana ima jasnu svijest o ekološkim promjenama (primijetili su promjene: 91% na razini RH i 93% na razini županije).

Percepcija ekoloških promjena i njihov utjecaj na život (u %)

RH UKUPNO

Splitsko-dalmatinska županija

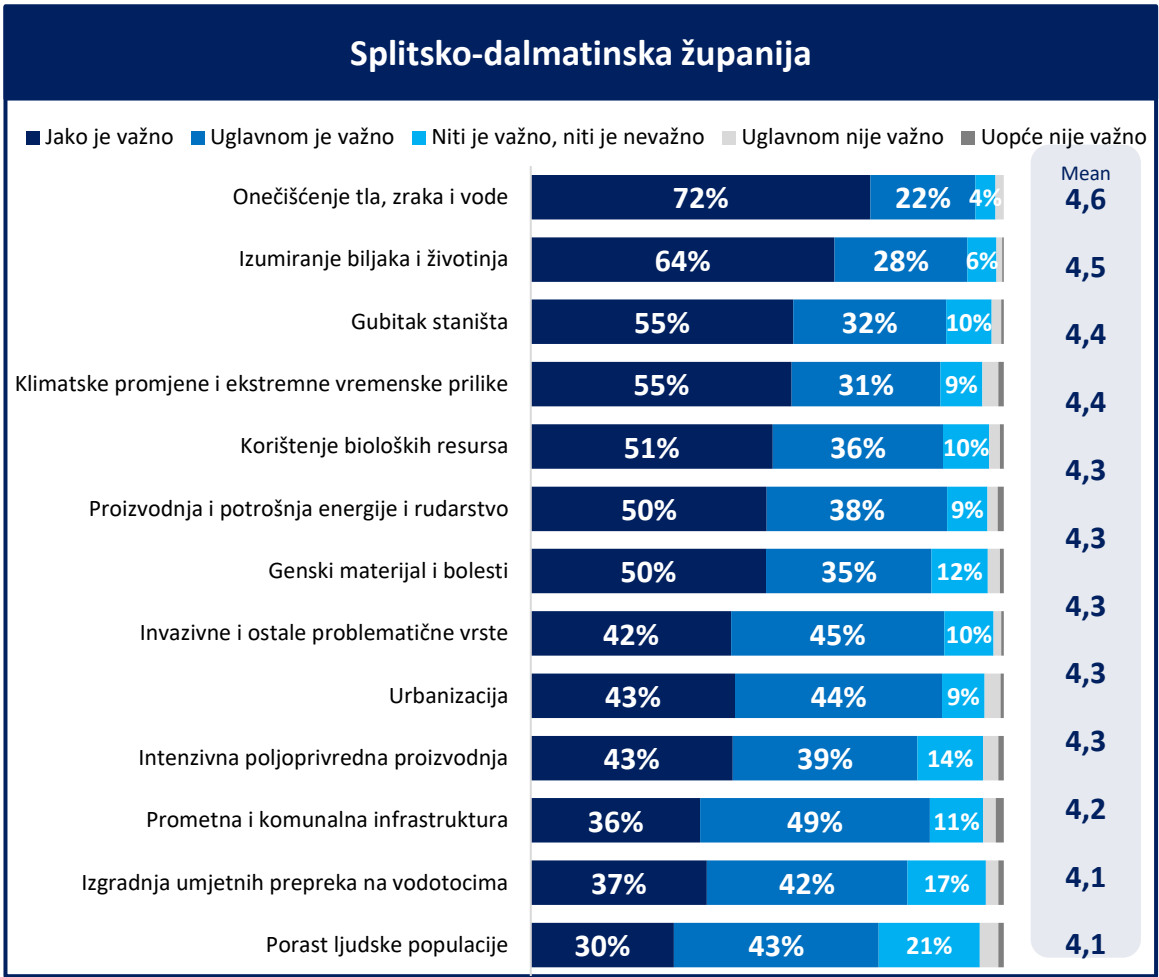
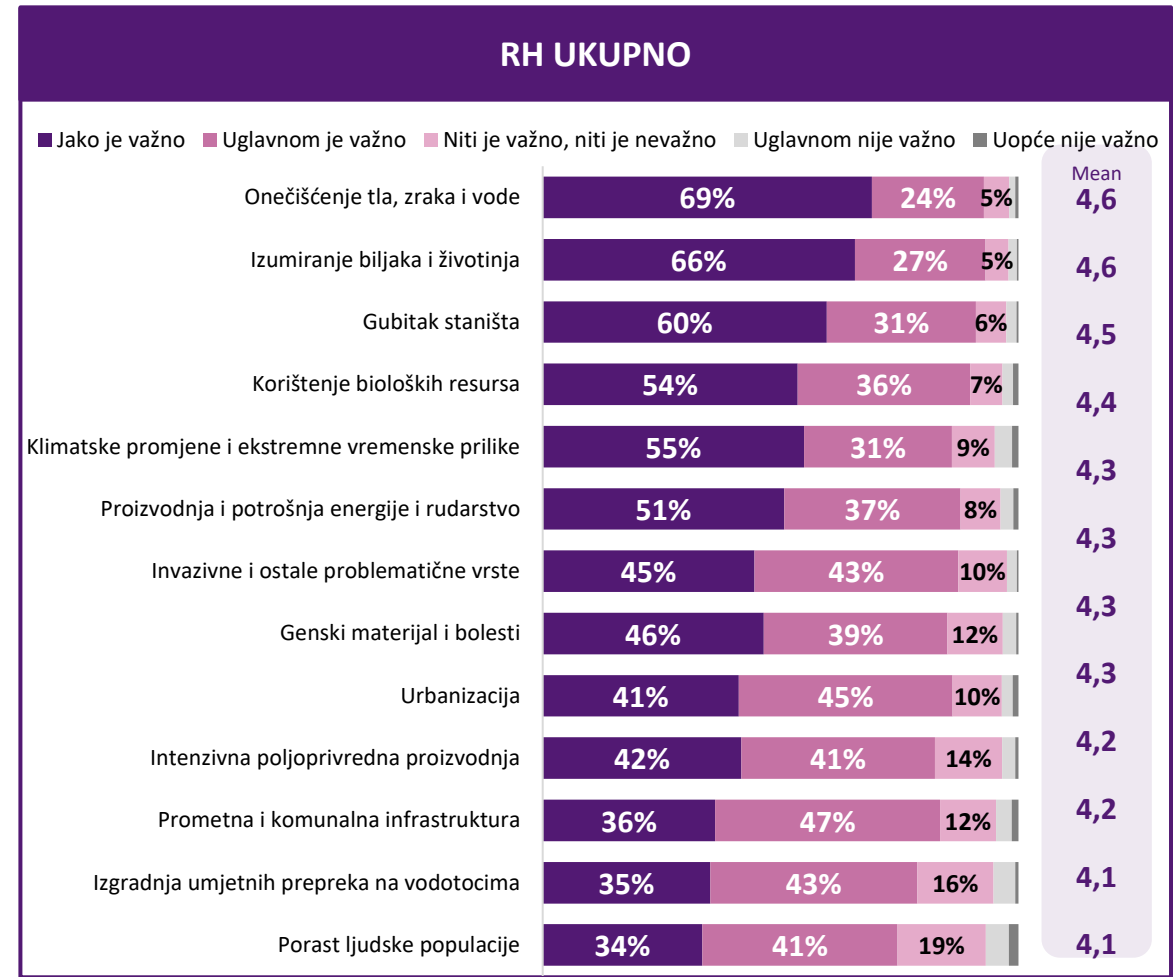
Dok 33% građana RH i 38% građana u županiji već osjeća utjecaj promjena na svoj život, čak 49% na nacionalnoj razini i 44% na razini županije smatra da će posljedice biti značajnije za buduće generacije. **Ovaj podatak otvara prostor za raspravu o dugoročnim ekološkim strategijama.**

Q14 Jeste li primijetili, tijekom vašeg života, promjene vezene uz prirodu (smanjenje i moguće izumiranje životinjskih i biljnih vrsta, značajne promjene klime i sl.), a ako jeste mislite li da će te promjene utjecati na vas osobno?

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Svi odabrani okolišni problemi percipirani su kao važni, no posebno se ističu onečišćenje tla, zraka i vode, izumiranje biljnih i životinjskih vrsta te gubitak staništa. Na razini RH dodatno se naglašava korištenje bioloških resursa, dok se na razini županije izdvajaju klimatske promjene i ekstremne vremenske prilike.

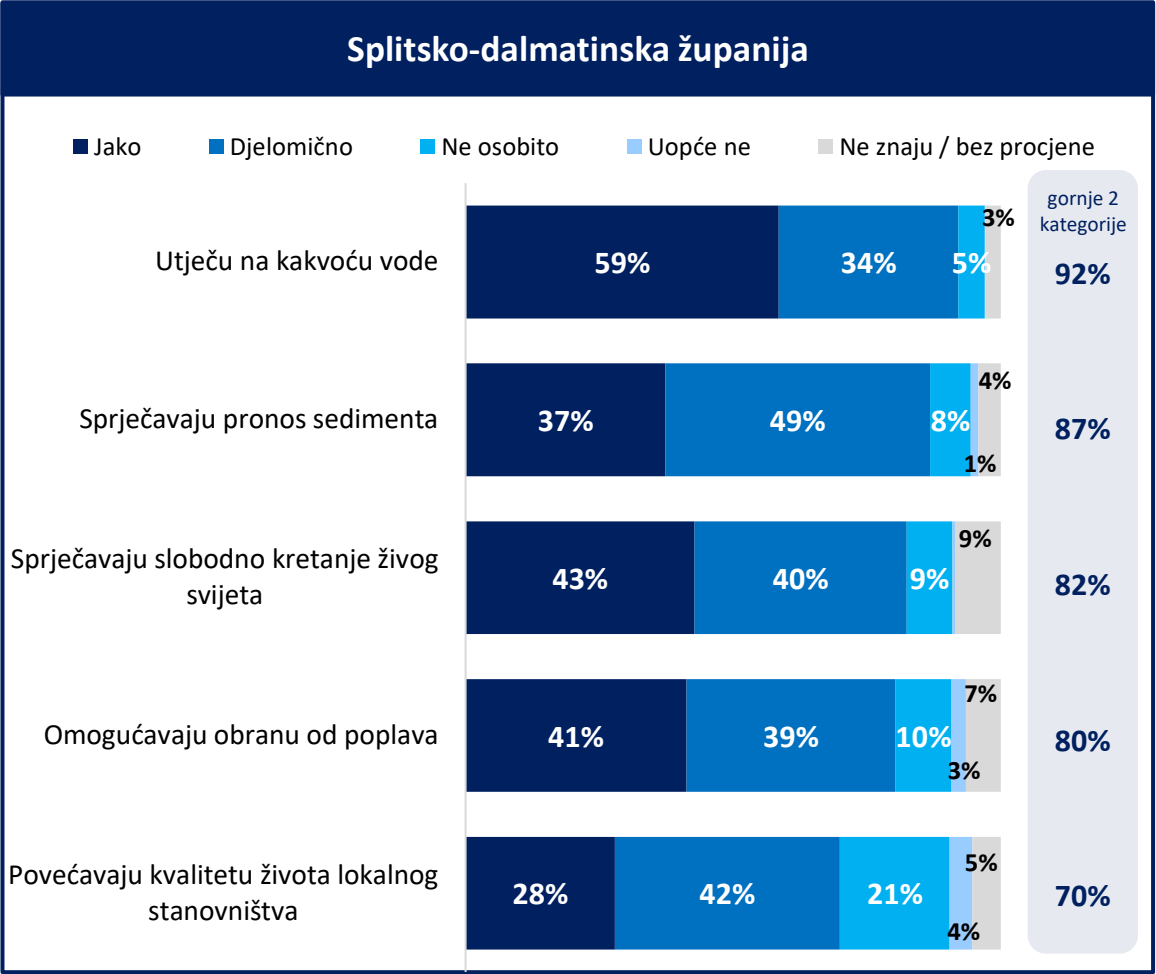
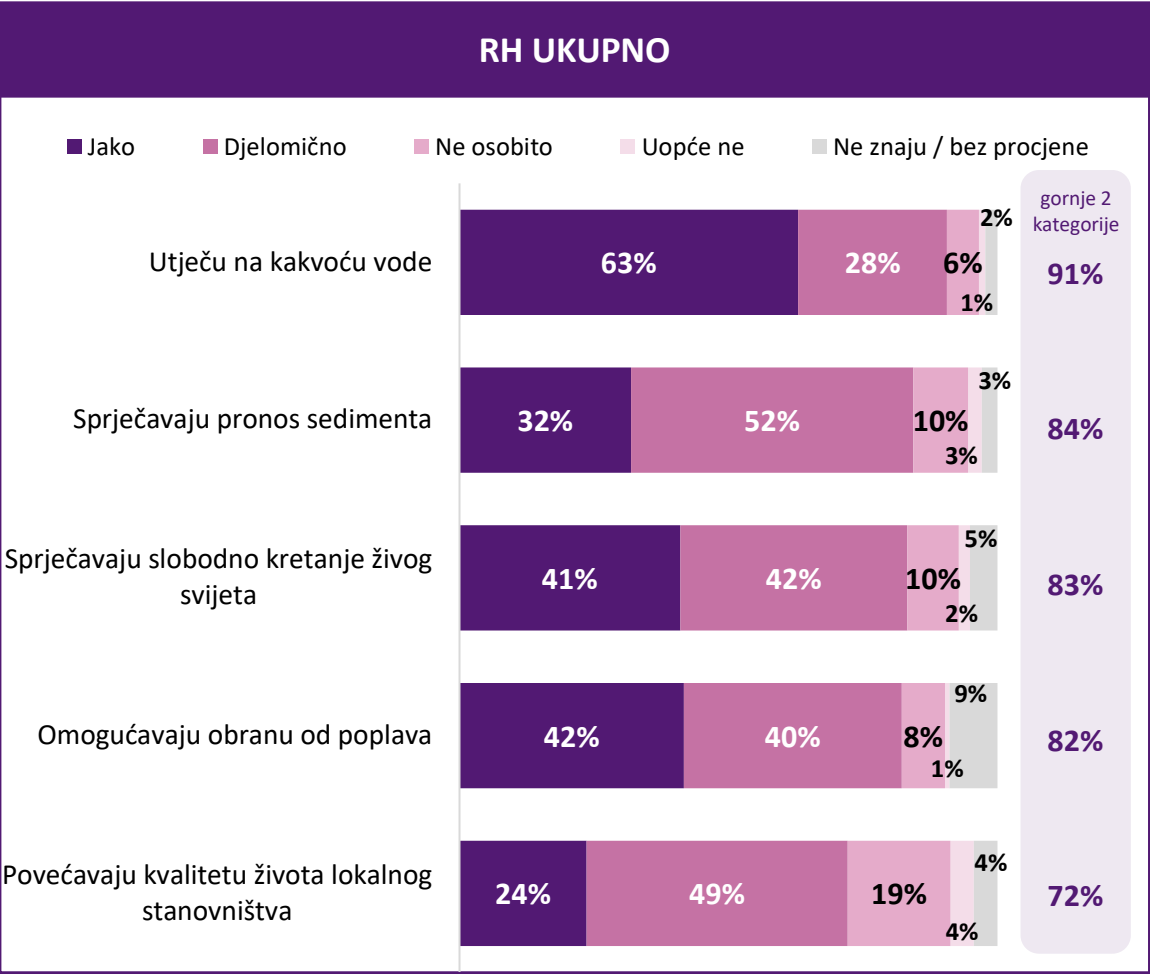
Percipirana važnost odabranih okolišnih problema (u % i M; sortirano prema aritmetičkoj sredini)

Q15 Prema Vašem mišljenju, koliko su VAŽNI sljedeći okolišni problemi?
 Skala: 1 = uopće nije važno do 5 = jako je važno. Gornje-2-kategorije = zbroj ocjena u kategorijama uglavnom je važno + jako je važno.
 Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Građani percipiraju da umjetne prepreke na vodotocima najviše utječu na kakvoću vode, dok im je utjecaj na povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva najmanje primjetan. Važno je istaknuti da značajan udio građana prepoznaje zamjetan utjecaj ovih prepreka na sve promatrane aspekte.

Percipirani utjecaj umjetnih prepreka na vodotoke (u %; sortirano prema sumi u gornje-2-kategorije)

Q16 Prema Vašem mišljenju, koliko sljedeće umjetne prepreke utječu na vodotoke?
 Skala: 1 = uopće ne do 4 = jako. Gornje-2-kategorije = zbroj ocjena u kategorijama djelomično + jako.
 Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

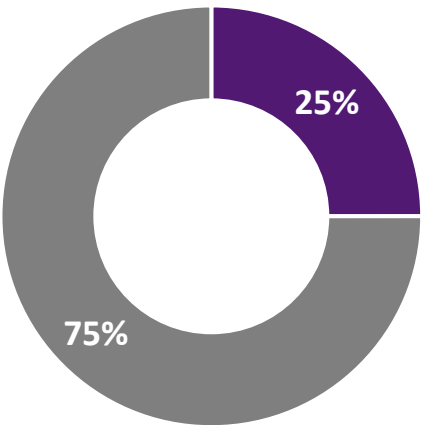
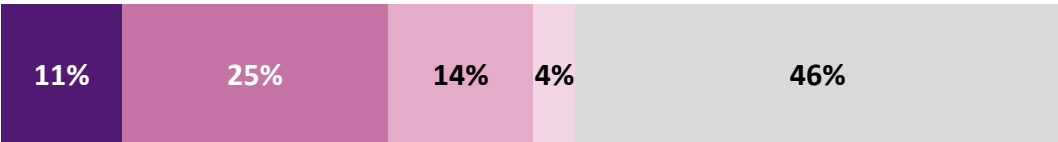
Značajan udio građana (46% na razini RH i 43% na razini županije) ne može procijeniti koliko je trenutno popisanih umjetnih prepreka na vodotocima u RH. Dodatno, većina građana (75% na razini RH i 71% na razini županije) nije primijetila takve prepreke u svojoj blizini.

Procjena broja popisanih umjetnih prepreka na vodotocima u RH i osobna opažanja umjetnih prepreka na lokalnim vodotocima (u %)

RH UKUPNO

Broj popisanih umjetnih prepreka na vodotocima u RH

■ 500 – 1.000 ■ 1.000 – 5.000 ■ 5.000 – 10.000 ■ 10.000 – 15.000 ■ Bez procjene

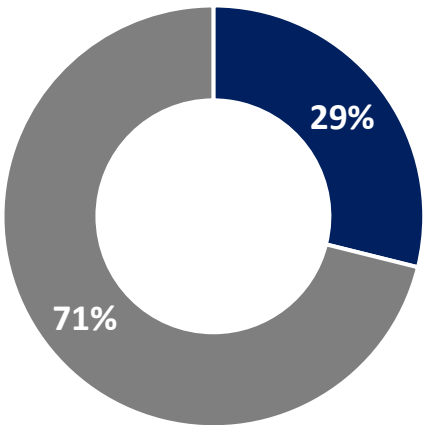
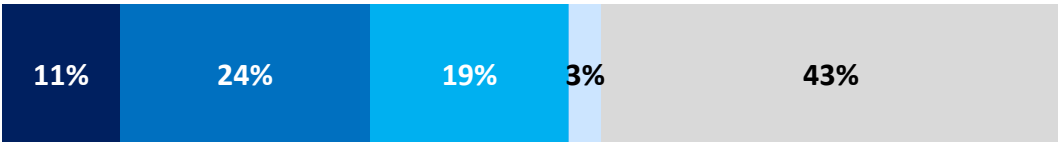

■ Primijetili umjetne prepreke na vodotocima
■ Nisu primijetili umjetne prepreke na vodotocima

Splitsko-dalmatinska županija

Broj popisanih umjetnih prepreka na vodotocima u RH

■ 500 – 1.000 ■ 1.000 – 5.000 ■ 5.000 – 10.000 ■ 10.000 – 15.000 ■ Bez procjene

■ Primijetili umjetne prepreke na vodotocima
■ Nisu primijetili umjetne prepreke na vodotocima

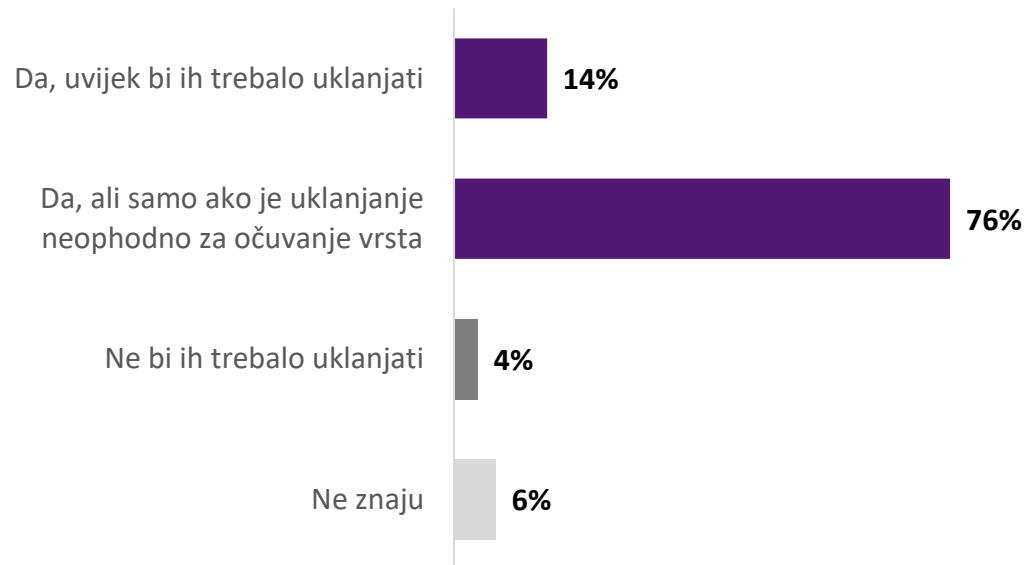
Q17 Možete li procijeniti koliko u Republici Hrvatskoj trenutno ima popisanih umjetnih prepreka na vodotocima koje je izgradio čovjek? / Q19 Jeste li primijetili umjetne prepreke na vodotocima u Vašoj blizini?

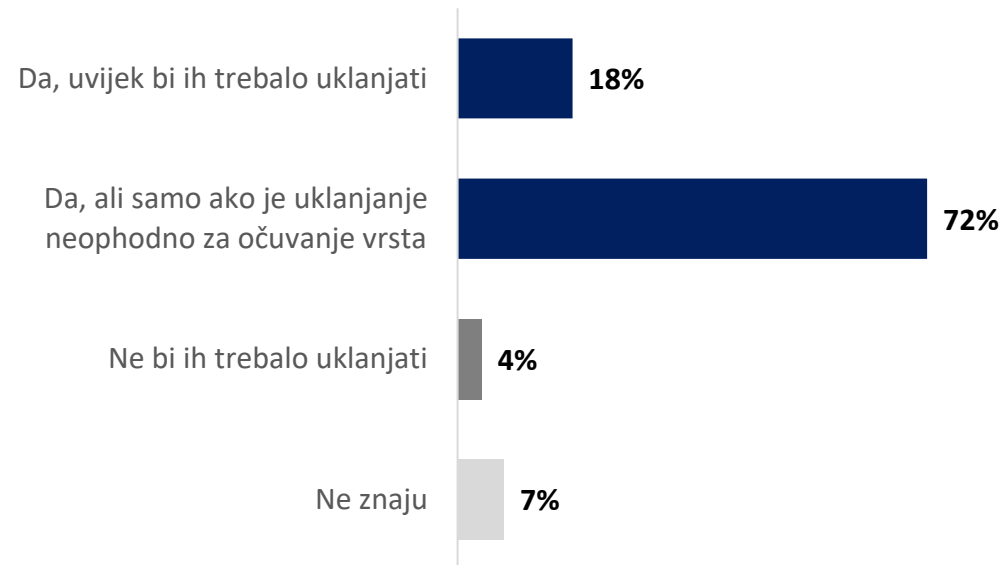
Većina građana dijeli mišljenje da je umjetne prepreke potrebno uklanjati samo ako je to neophodno za očuvanje vrsta (76% na razini RH i 72% na razini županije).

Stavovi o uklanjanju umjetnih prepreka radi povezivanja riječnih tokova (u %)

RH UKUPNO

Splitsko-dalmatinska županija

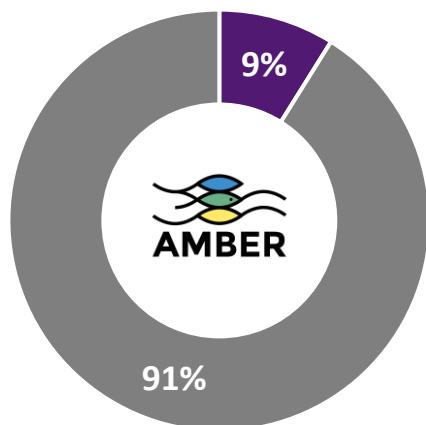
Q18 Smatrate li da bi umjetne prepreke trebalo uklanjati u svrhu povezivanja riječnih tokova?

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Svijest o mobilnoj aplikaciji Barrier Tracker je niska – poznaje je samo 9% građana na razini RH i 10% na razini županije. Ipak, postoji umjeren interes za njezino buduće korištenje, jer bi je 38% građana koristilo ako im se pruži prilika.

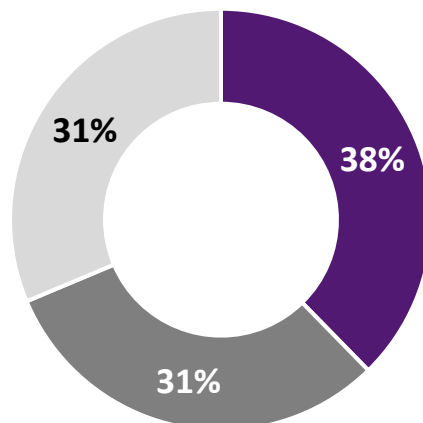
Svijest o mobilnoj aplikaciji Barrier Tracker i namjera korištenja mobilne aplikacije Barrier Tracker u budućnosti (u %)

RH UKUPNO

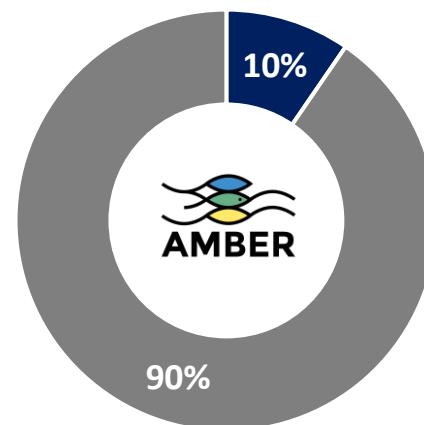

- Čuli su za Barrier Tracker
- Nisu čuli za Barrier Tracker

- Koristili bi
- Ne bi koristili
- Nisu sigurni

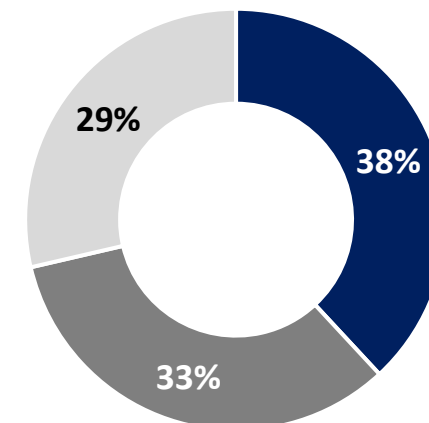

Splitsko-dalmatinska županija

- Čuli su za Barrier Tracker
- Nisu čuli za Barrier Tracker

- Koristili bi
- Ne bi koristili
- Nisu sigurni

Q20 Jeste li čuli za mobilnu aplikaciju Barrier Tracker (Amber)? / **Q21** Barrier Tracker aplikacija služi za unos i praćenje umjetnih prepreka u europskim rijekama s ciljem uključivanja građana u prikupljanju podataka s terena i punjenju europske baze o preprekama. Hoćete li ju koristiti ubuduće ukoliko budete imali prilike?

Baza: Ukupno, n = 1.008 → Splitsko-dalmatinska županija, n = 302.

Hvala!

Za dodatne informacije:

Andrea Žnidar

andrea.znidar@prizmacpi.hr

Prizma Centar za poslovnu inteligenciju
Petra Grgeca 9, Zagreb
tel. +385 1 6331 500

info@prizmacpi.hr, www.prizmacpi.hr